

Extra spuicapaciteit Afsluitdijk; locatiekeuze en voorlopige inrichting

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

3 oktober 2005 / rapportnummer 1187-126

commissie voor de milieueffectrapportage

Aan de Staatssecretaris van
Verkeer en Waterstaat
Postbus 20906
2500 EX DEN HAAG

uw kenmerk
4 juli 2005

uw brief
DGW/GW 2005/1068

ons kenmerk
1187-127/Lv/wt-hb

onderwerp
Toetsingsadvies over het MER Extra
spuicapaciteit Afsluitdijk; locatiekeuze en
voorlopige inrichting

doorkiesnummer
(030) 234 76 26

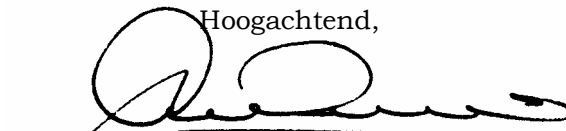
Utrecht,
3 oktober 2005

Geachte mevrouw Schultz van Haegen,

Met bovengenoemde brief stelde u (als coördinerend bevoegd gezag) de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een toetsingsadvies uit te brengen over een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over Extra spuicapaciteit Afsluitdijk; locatiekeuze en voorlopige inrichting. Overeenkomstig artikel 7.26 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de besluitvorming. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag het (ontwerp)besluit en de evaluatiedocumenten krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

ir. A. van der Velden
Voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Extra spuicapaciteit Afsluitdijk

Postadres Postbus 2345
3500 GH UTRECHT
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66
telefax (030) 233 12 95
e-mail mer@eia.nl
website www.commissiemer.nl

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Extra spuicapaciteit Afsluitdijk;
locatiekeuze en voorlopige inrichting

Advies op grond van artikel 7.26 van de Wet milieubeheer over het milieueffectrapport over Extra spuicapaciteit Afsluitdijk; locatiekeuze en voorlopige inrichting,

uitgebracht aan de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (als coördinerend Bevoegd Gezag) door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

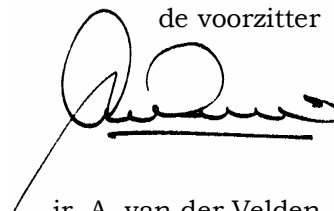
de werkgroep m.e.r.
Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk,

de secretaris

drs. M.P. Laeven

de voorzitter

ir. A. van der Velden

Utrecht, 3 oktober 2005

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. OORDEEL OVER HET MER 2^E FASE EN AANBEVELINGEN VOOR DE 3^E FASE	2
2.1 Algemeen	2
2.2 Toelichting op het oordeel.....	2
2.2.1 Keuze voor extra spuicapaciteit.....	2
2.2.2 Spuiregiem	4
2.2.3 Hydrologie en morfologie	4
2.2.4 Ecologie.....	5
2.2.5 Landschap, cultuurhistorie en archeologie.....	6
2.2.6 Overige punten.....	6

BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 4 juli 2005 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 106 d.d. 6 juni 2005
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. INLEIDING

Rijkswaterstaat, dienst IJsselmeergebied (RWS-IJG) heeft het voornemen om nieuwe spuisluisen in de Afsluitdijk aan te leggen. Momenteel wordt het water uit het IJsselmeer naar de Waddenzee afgevoerd via twee spuicomplexen in de Afsluitdijk, één bij Den Oever en één bij Kornwerderzand. De huidige afvoercapaciteit wordt te klein, gezien toekomstige ontwikkelingen zoals zeespiegelstijging, bodemdaling en grotere rivierafvoeren. De nieuwe spuisluisen zijn bedoeld als aanvulling op - en dus niet ter vervanging van - de bestaande spuicomplexen. Hiervoor is een milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd. De m.e.r.-studie is opgesplitst in drie fasen:

- 1^e fase: opstellen startnotitie en opstellen en vaststellen van richtlijnen;
- 2^e fase: dit deel gaat in op de effectbeschrijvingen en afwegingen ten behoeve van de locatiekeuze en de voorlopige inrichting van die locatie bepaald;
- 3^e fase: dit deel gaat in op beschrijvingen en afwegingen voor de definitieve inrichting van de locatie, het beheer en de aanlegfase van de sluisen.

Bij brief van 4 juli 2005¹ heeft de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (als coördinerend bevoegd gezag) de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over het opgestelde milieueffectrapport (MER) voor de 2^e fase. Het MER is op 7 juni 2005 ter inzage gelegd².

Het advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³ De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen⁴, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel informatie bevat over de inhoud van het MER die van belang is voor de besluitvorming.

Op grond van artikel 7.26, lid 1 van de Wm toetst de Commissie:

- aan de richtlijnen van het MER⁵, zoals vastgesteld op 29 mei 2002;
- op eventuele onjuistheden⁶;
- aan de wettelijke regels voor de inhoud van een MER⁷.

Het MER 2^e fase is een tussenstap naar een MER dat gekoppeld wordt aan het besluit over de wijziging van de primaire waterkering 'de Afsluitdijk', via het Dijkversterkingsplan als bedoeld in artikel 7, eerste lid, van de Wet op de waterkering⁸.

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ Zie bijlage 3 voor de samenstelling van de werkgroep en andere projectgegevens.

⁴ Zie bijlage 4 voor een lijst hiervan.

⁵ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁶ Wm, artikel 7.23, lid 2.

⁷ Wm, artikel 7.10.

⁸ In de startnotitie zijn nog drie andere m.e.r.-plichtige besluiten genoemd: de vergunning voor een bronbemaling voor de bouwput, het verkrijgen van een ontgrondingvergunning en het wijzigen van het peilbesluit van het IJsselmeer. Bronbemaling is waarschijnlijk wél vergunningplichtig, maar niet m.e.r.-plichtig, gezien de thans voorgestane bouwmethode waarin gewerkt wordt met een dichte bouwput. Ook de beide andere besluiten zijn inmiddels niet meer aan de orde.

Om die reden is de informatie in het MER 2e fase niet alleen getoetst maar is ook voor de vervolgfase aangegeven wat in de ogen van de Commissie nog verdere uitwerking behoeft. Dit in aanvulling op de vastgestelde richtlijnen.

2. OORDEEL OVER HET MER 2^E FASE EN AANBEVELINGEN VOOR DE 3^E FASE

2.1 Algemeen

De Commissie is van oordeel dat **de essentiële informatie in het MER, een toelichtende memo en achterliggende documenten, waar het de locatie-keuze voor de extra spuicapaciteit betreft, aanwezig** is. Het MER 2^e fase geeft een goede beschrijving van de alternatieven, zowel qua locaties als qua voorlopige inrichting. In het MER zijn de effecten van de alternatieven summier in beeld gebracht, hetgeen ook de vergelijking van alternatieven bemoeilijkt. Deze informatie blijkt in achterliggende documenten wel helder te zijn beschreven⁹.

2.2 Toelichting op het oordeel

2.2.1 Keuze voor extra spuicapaciteit

De keuze voor extra spuicapaciteit om het ‘afvoerprobleem’ van water uit het IJsselmeer op te lossen, is gemaakt met het kabinetsstandpunt “Anders omgaan met water; waterbeleid in de 21^e eeuw”. Deze keuze wordt ook in de richtlijnen ondersteund. Niettemin is in de richtlijnen aanbevolen in het MER andere opties dan spuien te beschrijven en af te wegen. In het MER is hier gehoor aan gegeven (§ 3.5 en 3.6). De Commissie constateert echter dat bij deze vergelijking van opties enkel de kosten en de snelheid van realisatie (uiterlijk in 2010) een rol spelen; de milieueffecten worden hierin niet meegenomen. Een goede en brede vergelijking – op strategisch niveau - van de opties is daarmee niet mogelijk.

Om deze reden heeft de Commissie om een toelichting gevraagd. In concreto gaat het om de volgende punten, waarbij de aandacht beperkt zou kunnen worden tot de opties 1 (water direct afvoeren: via extra spui of gemaal) en 2 (water verticaal bergen), als dit de meest kansrijke opties zijn:

- de kosten van de kansrijke oplossingsrichtingen dienen nader onderbouwd en/of bepaald te worden¹⁰.
- de milieueffecten van de kansrijke oplossingrichtingen dienen in beeld te worden gebracht¹¹. In het MER wordt de zogenaamde ‘no regret’-

⁹ De Commissie heeft de volgende achtergronddocumenten bij de toetsing betrokken (de nummers corresponderen met de nummers in de literatuurlijst van het MER): 7, 45, 46, 47, 48, 51, 52, 56 en 57.

¹⁰ Het MER vermeld nu slechts enkele bedragen en deze zijn niet toegelicht. In de meeste gevallen wordt in het MER volstaan met subjectieve uitspraken. Zo is volgens de WIN-studie oplossing 2 “water verticaal bergen” ongeveer even duur als de extra spui. In het MER wordt er echter van uitgegaan dat “water verticaal bergen” 60 tot 220% duurder is dan de extra spui. Dit vraagt om enige onderbouwing (die verder gaat dan het “complexe karakter” van deze oplossing). Dat geldt ook voor de kosten van de gemaal-oplossing. Er kunnen nu bedragen hiervoor herleid worden van € 756 miljoen (=3 x kosten extra spui; MER blz. 42) of minimaal € 882 miljoen (> 350% van kosten extra spui; tabel in MER), een als eerste indruk voor de Commissie bijzonder hoog bedrag.

benadering gehanteerd voor de extra spui. De vraag is echter of dit ook voor de milieuaspecten geldt. Daarvoor dienen de milieueffecten van andere oplossingen afgewogen te worden tegen die van de extra spui. Als die informatie bekend is, kan aangegeven worden of 'no regret' nog steeds van toepassing is.

- de relatie tussen (oplossingen voor) het 'afvoerprobleem' en ontwikkelingen elders zijn deels onduidelijk. Daarbij kan met name worden gedacht aan het project om westelijk van de IJssel meer berging te scheppen; wat zou dit (kunnen) betekenen voor de peilfluctuaties op het IJsselmeer?
- de horizon (in de tijd) waarop oplossingen worden vergeleken, dient niet te kort te zijn (eerder 100 dan 50 jaar). Zo lijkt het bij doorgaande zeespiegelstijging onvermijdelijk dat op termijn, bij handhaving van de huidige IJsselmeerpeilen, niet meer volstaan kan worden met spuien onder vrij verval (vanwege onvoldoende verschil in waterniveau tussen het meer en de Waddenzee). Als dat moment bijvoorbeeld in 2050 is aangebroken en er dan voor een gemaal wordt gekozen, zal er dus twee keer geïnvesteerd moeten worden. Als kosten dan gekapitaliseerd¹² worden, zou de vergelijking er mogelijk anders uit komen te zien. Van belang voor de afweging is ook de periode dat de 2 huidige spuicomplexen mee kunnen gaan.
- in het verlengde van het vorige punt: de mogelijkheden van fasering dienen in beeld te worden gebracht. Denk hierbij aan:
 - uitstel van de aanleg van een spuicomplex¹³,
 - fasering in de aanleg van een spuicomplex (gezien de ruime overcapaciteit in de eerste 15 à 20 jaar),
 - faseringsopties in geval van de aanleg van een gemaal¹⁴.
- het is zinvol om de vraagtekens die een inspreker¹⁵ plaatst bij 'nut en noodzaak' van de extra spuicapaciteit mee te nemen, en zo mogelijk te beantwoorden in de strategische afweging. In het bijzonder verdient aandacht de realistische beheersvarianten van de bestaande spuicomplexen ('vernieuwd anticiperend spuiregime').

In reactie op bovenstaande punten heeft BG een memo (met achterliggende stukken)¹⁶ opgesteld. Deze biedt op een aantal punten verheldering. Zo wordt de relatie met oplossingen elders helder gemaakt en wordt duidelijk gemaakt waarom fasering in de aanleg van een spuicomplex weinig tot geen meerwaarde heeft. De milieueffecten van 'gemaal' en 'extra spui' zijn echter slechts op hoofdlijnen en kwalitatief beschreven, zeker waar het de milieueffecten op de Waddenzee betreft.

Hoewel besluitvorming over de strategie na 2050 thans niet aan de orde is, en het volgens VenW tot ver na 2050 mogelijk zal zijn onder vrij verval te spuien,

¹¹ Zo is het MER tegenstrijdig over de milieueffecten van "water verticaal bergen": op blz. 42 wordt gesteld dat deze mogelijkheid nadelig is voor het milieu; in hoofdstuk 1 en 8 komen net positieve effecten (bijvoorbeeld t.a.v. de Noordse woelmuis) naar voren.

¹² Bijvoorbeeld de investeringen van de komende 100 jaar omrekenen in een zogenaamde contante waarde.

¹³ In het MER wordt gesteld dat uiterlijk in 2010 maatregelen moeten zijn genomen. Dat tijdstip lijkt de Commissie zelfs voor de aanleg van een extra spuicomplex niet haalbaar. Mogelijk dat enige 'reparaties' van de knelpunten in het IJsselmeer, het tijdstip van uitvoering van grote maatregelen kunnen uitstellen. Dat biedt de mogelijkheid dat inzichten in de mate van zeespiegelstijging en vooral van de toename van de neerslag door de klimaatsveranderingen verder kunnen worden uitgediept, en randvoorwaarden voor oplossingen scherper gesteld kunnen worden.

¹⁴ Peilproblemen zijn in 1998 ontstaan tijdens een periode van ongunstige wind, waardoor er langdurig niet kon worden gespuid. Een (gefaseerde aanleg van een) gemaal kent dit nadeel niet. In de strategische afweging is het van belang hierop in te gaan.

¹⁵ Inspraakreactie van Boorsma (nr. 6).

¹⁶ Gedateerd: 6 september 2005.

is zicht op de verdere maatregelen (“water verticaal bergen” en/of “gemaal”) – zeker in financiële zin – wel degelijk relevant voor de afweging¹⁷.

Gelet op deze punten is de Commissie van mening dat de keuze voor een extra spuicomplex nog nadere onderbouwing behoeft.

- De Commissie adviseert om de strategische afweging – zoals al deels beschreven in de aanvullende memo en de WIN-studie - die ten grondslag ligt aan de keuze voor de ‘extra spui’ in het uiteindelijke MER¹⁸ op te nemen. Daarbij dient ook nog ingegaan te worden – ondanks dat besluitvorming over de strategie na 2050 niet aan de orde is – op de (mogelijke) oplossingen voor de lange termijn (minimaal tot 2100).

2.2.2 Spuiregiem

De informatie over het (toekomstige) spuiregiem en de effecten daarvan staan niet eenduidig in het MER en in de diverse achtergronddocumenten.

De verwachte verzouting bij Den Oever lijkt op het eerste gezicht tegenstrijdig met het kennelijk handhaven (blz. 102 MER) van het huidige spuiregime (eerst twee kokers bij Den Oever, dan de twee bij Kornwerderzand, dan de derde bij Den Oever, en dan pas het nieuwe complex). Volgens een achtergronddocument (lit. 7 in het MER) leidt het striktere peilbeheer echter tot verschuivingen in absolute debieten. Direct na ingebruikstelling zou het nieuwe complex al 25% van het jaartotaal spuien, en daarmee direct Kornwerderzand evenaren. De gehanteerde scenario’s zijn echter gebaseerd op data in de eerste negen maanden van 1999. Een analyse van de representativiteit hiervan, en een beschouwing van mogelijke bandbreedtes wordt echter niet gegeven.

Het spuiregiem lijkt ook moeilijk te rijmen met het gegeven dat de locatie Den Oever eigenlijk het minst geschikt is van alle locaties. Onduidelijk blijft welke beperkingen voortvloeien uit randvoorwaarden t.b.v. het drinkwaterinlaatpunt bij Andijk en de toegankelijkheid van de haven van Den Oever, en hoe dit is verwerkt in de gepresenteerde scenario’s.

- In de vervolgfase dient daarom een goede beschrijving van het huidige spuiregiem (met hoeveelheden en spreiding zowel naar beide sluzen als over het jaar) te worden gegeven, met daaraan gekoppeld een goed beeld van het te verwachten gebruik (en ontwikkelingen daarin richting 2050) van het nieuwe spuicomplex en de eventuele keuzes (of integrale afweging) daarin, die mogelijk ook een element vormen voor het meest milieuvriendelijk alternatief.

2.2.3 Hydrologie en morfologie

In het MER 2^e fase wordt, voor wat betreft de effecten van de vergrote spui op de stromingen, de zoutgehalten en de beslibbing, verwezen naar een basisrapport. In dit rapport worden de resultaten beschreven van verschillende modelstudies. Van belang voor de afwegingen in het MER zijn de nauwkeurigheden van deze modelresultaten. Zowel in het MER als in de basisstudie

¹⁷ Uitgaande van de voorkeursstrategie (uit WIN) is te verwachten dat na de eerste circa 50 jaar met “water direct afvoeren” (via spuicomplexen) sprake zal zijn van “water verticaal bergen” (i.c. dijkversterking). Op nog langere termijn (na 2100?) komt een gemaal weer in beeld. Dat kan 3 maal een aanzienlijke investering binnen een eeuw betekenen. Hoe verhoudt zich dat bijvoorbeeld tot een eenmalige (of gefaseerde) investering in een gemaal?

¹⁸ De strategische afweging zou ook parallel aan de verdere studie/onderzoek op inrichtingsniveau kunnen worden uitgewerkt (respectievelijk fase 3a en 3b). Gelet op de waarschijnlijk geringere doorlooptijd voor rapporteren van de strategische afweging, kan ervoor gekozen worden om MER fase 3a eerder aan de Commissie m.e.r. ter toetsing voor te leggen.

wordt er op verschillende plaatsen op gewezen, dat er bij de onderzoekers twijfels zijn gerezen over de betrouwbaarheid van de modelresultaten en de gevolgde werkwijzen (blz. 21 en 35 van de basisstudie). Daarom is er een betrouwbaarheids- en gevoeligheidsanalyse uitgevoerd, waarvan de resultaten nog niet beschikbaar zijn.

Voor een relatieve onderlinge vergelijking van kansrijke alternatieven moge deze gesignaleerde onbetrouwbaarheid van de modellen acceptabel zijn, maar voor een nauwkeurige afweging en een acceptabele inschatting van de milieueffecten is een objectieve schatting van betrouwbaarheden en onzekerheden nodig. Deze is voor een volgende fase voorzien. Van belang hierbij is niet alleen een rekenkundige (modelmatige) inschatting van de betrouwbaarheid, maar ook de validatie van de modellen aan veldgegevens. Opvallend is dat het stromingsmodel is geijkt op slechts twee 13-uursmetingen uit 1982 en 1983; een in de Doove Balg en een in de Vliestroom.

- De Commissie adviseert in de 3^e fase nader veldonderzoek met meer meetpunten, ook dichterbij de spui toe, uit te voeren.

Het zelfde geldt voor de zoutmetingen. In de basisstudie (blz. 18) wordt aanbevolen om een goede T_0 meting uit te voeren, mede ter calibratie en validatie van de gebruikte modellen. Deze aanbeveling wordt onderschreven. Veldmetingen zouden ook kunnen bijdragen aan een beter inzicht in het gedrag van slib (transport, depositie en erosie) en de verspreiding hiervan over de platen, alsmede in de gravitatiecirculatie. Dit is met name van belang omdat in de basisstudie de conclusies over het gedrag van het slib met veel omzichtigheid worden omgeven, hetgeen onzekerheid impliceert.

2.2.4

Ecologie

Om de ecologische effecten te kunnen bepalen is naast kennis over de zouttolerantie van de rond de Afsluitdijk voorkomende soorten ook informatie over de in de praktijk van het spuien voorkomende duur (aantal dagen) en mate van de zoutgehalteverandering van belang, alsmede de tijd van het jaar. De meeste soorten zijn in het winterhalfjaar bijvoorbeeld toleranter dan in het zomerhalfjaar.

Hoewel het belang van zoutgehaltefluctuaties in het MER wordt onderkend, ligt de nadruk van de effectbeschrijving toch op het risico van overschrijding van de benedengrens van 5 ‰ (blz. 77-78). De hieraan ten grondslag liggende relatie tussen het zoutgehalte en het aantal voorkomende bodemdiersoorten is echter gebaseerd op een vergelijking van gebieden met relatief stabiele zoutgehaltes. Bovendien komt het merendeel van de Waddenzeesoorten al bij veel hogere waarden in de problemen.

De effectbeschrijving in het MER zou daarom tekort schieten. Een veel uitvoeriger analyse met goede ecologische beschouwingen is te vinden in een achtergronddocument (lit. 7 in het MER). Hierin is getracht de verspreiding van een aantal algemene bodemdiersoorten te relateren aan een viertal omgevingsfactoren. Eén daarvan is een voor elk monsterpunt op basis van meetwaarden in 1999 berekend jaargemiddeld zoutgehalte. Gegeven daarnaast de heterogeniteit van de gebruikte bodemdierdatasets (onder andere verzameld in vier afzonderlijke jaren en variërende periodes) valt echter op voorhand hiervan weinig onderscheidend vermogen te verwachten. De beperkte uitkomsten reiken bovendien minder ver dan bestaande oecofysiologische kennis. Meer belang hecht de Commissie aan een ander achtergronddocument (lit. 47 in het MER). Hieruit blijkt dat de effecten van meerdaagse overschrijding van bepaalde zoutgehaltes wel degelijk zijn onderzocht. De keuze om de ana-

lyse te beperken tot de kokkel wordt, gezien enerzijds de relatieve gevoeligheid en anderzijds het grote belang van deze soort in de Waddenzee, door de Commissie onderschreven.

Genoemd rapport concludeert dat de invloed op de kokkel minimaal is en zich beperkt tot enkel de directe omgeving van de spuisluisen.

■ In de volgende fase dient dit concreter te worden ingevuld¹⁹. Met name kan dan worden aangegeven of er wel of geen delen van naburige, kokkels herbergende platen in het kritische gebied liggen.'

Een vispassage is onderdeel van de planvorming. Deze zou de intrek van mogelijk negen vissoorten kunnen bevorderen. Het MER geeft echter ook aan dat diverse hiervan zeldzaam zijn en dat voor meerdere soorten het IJsselmeer plus achterland geen geschikt voortplantingsgebied is. Resterende soorten zijn reeds algemeen in het IJsselmeer. Intrek is in de huidige situatie mogelijk via diverse scheepvaartsluizen en de Rijn-IJsselroute²⁰. De zout-zoetovergang verloopt in die gevallen ook vaak geleidelijker hetgeen beter is voor de conditie van de vissen.

■ De Commissie adviseert de na te streven doelen van een vispassage in de Afsluitdijk en de wijze waarop dit gerealiseerd zal worden, nader te onderbouwen in fase 3.

2.2.5 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De aspecten landschap, cultuurhistorie en archeologie zijn in het MER voldoende beschreven. Voor het aspect landschap zijn drie vormgevingsvarianten bekeken en beoordeeld. Op inzichtelijke wijze is een vergelijking van de varianten uitgevoerd met criteria die aansluiten op de specifieke kenmerken van de situatie. De uitwerkingen zijn verder goed geïllustreerd.

De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek²¹ (ROB) geeft een aantal bruikbare aanwijzingen voor het meenemen en bepalen van cultuurhistorische en archeologische waarden in de volgende fase van het MER.

2.2.6 Overige punten

In een aantal inspraakreacties²² worden mogelijkheden genoemd om de spuisluis te combineren met duurzame energiewinning.

¹⁹ Daarmee kan ook invulling gegeven worden aan de behoefte van de Waddenvereniging (inspraakreactie nr. 7, bijlage 4) om effecten duidelijker in beeld te brengen.

²⁰ Illustratief in dit kader is de recente toename in het IJsselmeer van een andere, in het MER niet genoemde zeldzame vissoort, de houting (lit. 7 in het MER).

²¹ Inspraakreactie nr. 9 (bijlage 4).

²² Zie o.a. nrs. 1 en 2 (bijlage 4).

- Het verdient aanbeveling in de 3^e fase van het MER in te gaan op dergelijke mogelijkheden, en daarbij aan te geven of en zo ja hoe dit in het voornemen of het mma wordt opgenomen.

BIJLAGEN

bij het Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Extra spuicapaciteit Afsluitdijk;
locatiekeuze en voorlopige inrichting

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 4 juli 2005 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Water

Commissie voor de milieueffectrapportage
t.a.v. de heer drs. M.P. Laeven
secretaris wg MER Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk
Postbus 2345
3500 CH UTRECHT

	Commissie voor de milieueffectrapportage
ingekomen :	7 JULI 2005
nummer	
dossier	1187
kopie nr. :	w

Contactpersoon
Frank Hallie
Datum
4 juli 2005
Ons kenmerk
DGW/GW 2005/1068

Doorkiesnummer
9386
Bijlage(n)
-
Uw kenmerk
-

Onderwerp
Tussenadvies MER Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk; deel locatiekeuze en voorlopige inrichting

Geachte heer Laeven,

Als coördinerend Bevoegd Gezag voor dit MER – conform de Richtlijnen (mei 2002) - wil ik graag uw reactie als wettelijk adviseur voor het Bevoegd Gezag in de vorm van een tussenadvies ontvangen op de vraag of dit deel van het MER Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk, te weten lokatiekeuze en voorlopige inrichting, voldoende invulling geeft aan de Richtlijnen.

Inmiddels zijn afspraken met uw commissie gemaakt over de bespreking van uw eindconcept op vrijdag 9 september a.s. Ik ga er daarom vanuit dat ik uw tussenadvies voor eind september 2005 tegemoet kan zien.

Om de betrokken burgers en diverse organisaties te informeren over de lokatiekeuze en de voorlopige inrichting heeft Rijkswaterstaat IJsselmeergebied twee informatieavonden georganiseerd in de provincie Noord-Holland op 9 juni 2005, respectievelijk in de provincie Friesland op 16 juni 2005. Tevens zijn belanghebbenden in staat gesteld om hun reacties schriftelijk in te dienen via het Inspraakpunt van Verkeer en Waterstaat.

De wettelijke adviseurs, te weten de ministeries van LNV en VROM, worden ook verzocht om een tussenadvies te geven. Tevens is de Raad voor de Wadden gevraagd om advies uit te brengen.

Met al deze adviezen en de resultaten uit de informele consultatie zal in het vervolgproces rekening worden gehouden.

Directoraat-Generaal Water
Postadres Postbus 20906, 2500 EX Den Haag
Bezoekadres Koningskade 4, Den Haag

Telefoon 070 351 8988
Fax 9078
E-mail frank.hallie@minvenw.nl
Internet www.dgw.minvenw.nl

Bereikbaar met tramlijn 9 van station Den Haag Centraal en station Den Haag HS

DGW/GW 2005/1068

U heeft reeds een aantal exemplaren van het MER ontvangen. Mocht u nog vragen hebben, dan verzoek ik u om contact op te nemen met de heer J.P. Vos van Rijkswaterstaat IJsselmeergebied, telefoon: 0320- 297157, of na 8 augustus met de voornoemde contactpersoon bij DG Water.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,
namens deze,
DE DIRECTEUR-GENERAAL WATER,

A handwritten signature in black ink, which appears to be 'M.E.P. Dierikx', is written over the typed name of the Director-General of Water.

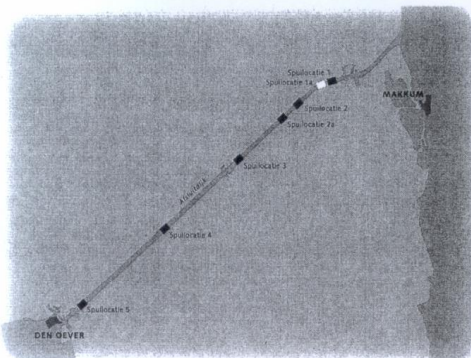
drs M.E.P. Dierikx

BIJLAGE 2

Kennisgeving van het milieueffectrapport in Staatscourant nr. 106 d.d. 6 juni 2005

Vrijwillige consultatie deel 1 MER Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk

Van 7 juni tot en met 4 juli 2005 ligt het Milieueffectrapport (MER) 'Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk, locatiekeuze en voorlopige inrichting' (deel 1), als onderdeel van een vrijwillige consultatie ter inzage.

Rijkswaterstaat IJsselmeergebied (RWS-IJG) is initiatiefnemer van de m.e.r.-studie Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk. Door RWS-IJG wordt een besluit voorbereid over de aanleg van nieuwe spuisluizen in de Afsluitdijk. Deze spuisluizen moeten het mogelijk maken het overtollige water uit het IJsselmeer sneller op de Waddenzee te spuien om zo het peil van het IJsselmeer beter te beheersen.

Waarom een MER?

Door aanleg van nieuwe spuisluizen wordt de Afsluitdijk gewijzigd. Een ingreep van een dergelijke aard en omvang, met mogelijke milieueffecten op unieke gebieden als Waddenzee en IJsselmeer, maakt een goede beschrijving van deze milieueffecten en afweging van de mogelijke alternatieven noodzakelijk. Daarom wordt voor dit project een MER opgesteld. Voor het besluit over dit project is volgens de Wet op de waterkering goedkeuring van het dijkversterkingsplan nodig, waarvoor de colleges van Gedeputeerde Staten van Fryslân en Noord-Holland de bevoegde gezagen zijn. De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat fungeert als Coördinerend bevoegd gezag voor de m.e.r.-procedure. Voor dit project wordt dus het bevoegd gezag gevormd door drie partijen.

Als eerste stap in de m.e.r.-procedure is in 2001 een startnotitie opgesteld. Hierin stond beschreven welke alternatieven en varianten RWS-IJG wilde bestuderen. Na de inspraak op deze startnotitie zijn in 2002 de Richtlijnen voor de MER vastgesteld, waarin is vastgelegd welke zaken in het MER onderzocht moesten worden.

Waarom wordt nu uw mening gevraagd?

Het MER is opgesplitst in twee delen. In het eerste deel van het MER Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk heeft RWS-IJG beschreven welke locatiealternatieven er zijn en hoe zij onderling qua milieueffecten verschillen. Na afweging hiervan is een voorlopige voorkeurslocatie gekozen. Op bijgaand kaartje is de voorlopige voorkeurslocatie aangegeven (1a). Deze locatie, waar tevens het (voorlopig) meest milieuvriendelijke alternatief gerealiseerd kan worden, ligt in de knik van de Afsluitdijk, westelijk van het bestaande sluzencomplex van Kornwerderzand.

In deel 2 van het MER, het inrichtingsdeel, zullen beschrijvingen en afwegingen worden opgenomen voor de detailinrichting van de gekozen locatie en het beheer van de spuisluizen. Beide delen tezamen zullen als het complete MER eind 2007 worden gepubliceerd. Tot opsplitsing van het MER is besloten omdat het voor het opstellen van het dijkversterkingsplan nodig is om detailonderzoek op de beoogde locaties uit te voeren. Dergelijk kostbaar detailonderzoek is alleen zinvol op de voorkeurslocatie. Er is gekozen om de voorkeurslocatie op dit moment tussentijds en op vrijwillige basis voor te leggen aan het publiek. Ook de Commissie voor de milieueffectrapportage, de overige wettelijke adviseurs voor deze m.e.r. en de Raad voor de Wadden worden om tussentijds advies

gevraagd over de keuze van de locatie en de voorlopige inrichting. Door deze vrijwillige, tussentijdse consultatie krijgt RWS-IJG meer inzicht in het draagvlak over de keuze voor de voorkeurslocatie. Wanneer blijkt dat uit het definitieve besluit andere effecten zullen volgen dan in het huidige deel 1 van het MER beschreven staan, zullen de overige locaties weer in beschouwing genomen worden.

Waar kunt u deel 1 van het MER inzien?

Van 7 juni tot en met 4 juli 2005 kunt u deel 1 van het MER inzien op de volgende locaties:

- de gemeentehuizen van Wieringen, Wieringermeer, Harlingen en Wûnseradiel;
- de (hoofd)vestigingen van de openbare bibliotheken in bovengenoemde gemeenten;
- de bibliotheken van de provinciehuizen van de provincies Noord-Holland en Fryslân;
- de bibliotheek van Rijkswaterstaat dienst IJsselmeergebied te Lelystad;
- de bibliotheken van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, beide te Den Haag.

Hoe kunt u uw mening kenbaar maken?

U wordt in de gelegenheid gesteld uw mening over deel 1 van het MER kenbaar te maken. Het gaat bij deze procedure om uw oordeel over de kwaliteit van de milieu-informatie zoals deze in deel 1 van het MER beschreven staat en over de afweging die geleid heeft tot de keuze voor de voorkeurslocatie.

U kunt schriftelijk op deel 1 van het MER reageren. Uw reactie dient uiterlijk op 4 juli 2005 binnen te zijn bij:

Inspiraarpunt Verkeer en Waterstaat
Afsluitdijk
Postbus 30316
2500 GH Den Haag

U kunt ook een e-mail sturen via: www.inspraakvenw.nl.

Informatieavonden

Om u zo goed mogelijk te informeren over de inhoud van deel 1 van het MER organiseert Rijkswaterstaat IJsselmeergebied twee informatieavonden. Op deze avonden zal een toelichting worden gegeven op deel 1 van het MER en de locatiekeuze. Ook is er de mogelijkheid tot het stellen van vragen.

Data

donderdag 9 juni 2005, 19.30 uur
donderdag 16 juni 2005, 19.30 uur

Plaatsen

Hotel Den Oever, Oeverdijk 4, Den Oever.
Hotel café restaurant De Vigilante,
Holle Poarte 10, Markum.

Wat gebeurt er met uw reactie?

Uw reactie wordt doorgezonden naar de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de colleges van Gedeputeerden Staten van de provincies Noord-Holland en Fryslân. Door hen wordt vervolgens een intentieverklaring over de locatiekeuze vastgesteld. Daarbij houden ze rekening met uw reacties en met de uitgebrachte adviezen. Op basis van de in 2002 vastgestelde Richtlijnen en na de benodigde detailonderzoeken op de voorkeurslocatie, zal het MER worden afgemaakt. Dit complete MER wordt vervolgens in de officiële procedure gebracht bij het nemen besluit over het dijkversterkingsplan (o.g.v. Wet op de waterkering).

Nadere informatie

De samenvatting van deel 1 van het MER is gratis verkrijgbaar op de informatieavonden.

Nadere inlichtingen over het MER kunt u krijgen bij de heer J.P. Vos, Rijkswaterstaat IJsselmeergebied, telefoon 0320 29 71 57.

Voor inlichtingen over de vrijwillige consultatieprocedure kunt u contact opnemen met het Inspiraarpunt Verkeer en Waterstaat, telefoon 070 351 96 00.

Inspiraarpunt
Verkeer en Waterstaat

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Rijkswaterstaat, dienst IJsselmeergebied (RWS-IJG)

Bevoegd gezag: Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat (coördinerend), Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân en Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland

Besluit: besluit over de van primaire waterkering 'de Afsluitdijk', via het Dijkversterkingsplan als bedoeld in artikel 7 van de Wet op de waterkering.

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: D12.1

Activiteit: RWS-IJG heeft het voornemen om nieuwe spuisluizen in de Afsluitdijk aan te leggen. Momenteel wordt het water uit het IJsselmeer naar de Waddenzee afgevoerd via twee spuicomplexen in de Afsluitdijk, één bij Den Oever en één bij Kornwerderzand. De huidige afvoercapaciteit wordt te klein, gezien toekomstige ontwikkelingen zoals zeespiegelstijging, bodemdaling en grotere rivierafvoeren. De nieuwe spuisluizen zijn bedoeld als aanvulling op - en dus niet ter vervanging van - de bestaande spuicomplexen.

Procedurele gegevens:

kennisgeving startnotitie: 3 september 2001
richtlijnenadvies uitgebracht: 13 november 2001
richtlijnen vastgesteld: mei 2002
kennisgeving MER: 6 juni 2005
toetsingsadvies uitgebracht: 3 oktober 2005

Bijzonderheden:

Richtlijnenfase

Per saldo is het niet onmogelijk dat de nieuwe spuisluizen een positief milieu-effect sorteren; lokaal (in de nabijheid van de spuisluizen) zal de aanleg en het gebruik van nieuwe spuisluizen naar de mening van de Commissie ook negatieve effecten hebben. Het IJsselmeer en de Waddenzee zijn beschermd onder meerdere nationale en internationale beleidsbeslissingen, zoals de Habitat- en Vogelrichtlijn, het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) en de PKB Waddenzee. Dit betekent dat deze gebieden beschermd zijn onder het 'nee, tenzij' principe. Dat wil zeggen, dat het beleid ingrepen en ontwikkelingen in en in de onmiddellijke nabijheid van de gebieden niet toestaat, indien deze wezenlijke waarden van het gebied aantasten. Alleen bij een zwaarwegend maatschappelijk belang kan hiervan worden afgeweken. Dit belang dient te worden vastgesteld, waarbij tevens dient te worden nagegaan of aan dit belang niet elders of op andere wijze tegemoet kan worden gekomen. Indien er geen alternatieve oplossingen voor het spuien zijn en er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang dan zijn mitigerende of compenserende maatregelen nodig. Het MER dient in ieder geval de studie van mitigerende of compenserende maatregelen te bevatten, alsmede de motivatie van de gemaakte keuze(s).

Toetsingsfase “locatiekeuze”

De Commissie is van oordeel dat de essentiële informatie in het MER en achterliggende documenten, waar het de locatiekeuze voor de extra spuicapaciteit betreft, aanwezig is. Het MER 2^e fase geeft een goede beschrijving van de alternatieven, zowel qua locaties als qua voorlopige inrichting. In het MER zijn de effecten van de alternatieven summier in beeld gebracht, hetgeen ook de vergelijking van alternatieven bemoeilijkt. Deze informatie blijkt in achterliggende documenten wel helder te zijn beschreven. De Commissie doet op een aantal punten aanbevelingen die meegenomen kunnen worden in het uiteindelijke MER met de definitieve inrichting.

De Commissie adviseert verder om de strategische afweging die ten grondslag ligt aan de keuze voor de ‘extra spui’ in het uiteindelijke MER op te nemen. Daarbij dient ook nog ingegaan te worden – ondanks dat besluitvorming over de strategie na 2050 niet aan de orde is – op de (mogelijke) oplossingen voor de lange termijn (minimaal tot 2100).

Samenstelling van de werkgroep:

drs. R.H.D. Lambeck
ir. K.A.A. van der Spek
prof.dr. J.H.J. Terwindt
ir. A. van der Velden (voorzitter)
ir. H.J. Verhagen

Secretaris van de werkgroep: drs. M.P. Laeven

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	2005	E-Connection	Bunnik	20050630
2.	20050609	A.C. Schulte Fishedick	Purmerend	20050630
3.	20050617	Nederlandse Vissersbond	Emmeloord	20050630
4.	20050621	A.J. van Loenen	Deinum	20050630
5.	2005	J.S. van Vugt	Lelystad	20050630
6.	20050627	Ingenieursbureau Boorsma B.V.	Drachten	20050706
7.	20050107	Waddenvereniging	Harlingen	20050706
8.	20050524	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit	Groningen	20050706
9.	20050630	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	20050706
10.	20050630	W. Draisma	Makkum	20050706
11.	20050629	Wetterskip Fryslân	Leeuwarden	20050708
12.	20050704	Gemeente Harlingen	Harlingen	20050708
13.	20050705	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	Purmerend	20050708

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Extra spuicapaciteit Afsluitdijk;
locatiekeuze en voorlopige inrichting**

Rijkswaterstaat, dienst IJsselmeergebied heeft het voornemen om nieuwe spuisluizen in de Afsluitdijk aan te leggen. Momenteel wordt het water uit het IJsselmeer naar de Waddenzee afgevoerd via twee spuicomplexen in de Afsluitdijk, één bij Den Oever en één bij Kornwerderzand. De huidige afvoercapaciteit wordt te klein, gezien toekomstige ontwikkelingen zoals zeespiegelstijging, bodemdaling en grotere rivierafvoeren. De nieuwe spuisluizen zijn bedoeld als aanvulling op – en dus niet ter vervanging van – de bestaande spuicomplexen. Hiervoor wordt een milieueffectrapportage (m.e.r.) gevolgd, die opgesplitst is in fasen. De effectbeschrijvingen en afwegingen voor de locatiekeuze en de voorlopige inrichting van de gekozen locatie zijn in het eerste MER opgenomen. De definitieve inrichting van de locatie, het beheer en de aanlegfase van de spuisluizen komen in het uiteindelijke MER aan de orde.

ISBN 90-421-1639-0